

**Felles svar fra barnerettsadvokater til høring om
NOU 2008:9 Med barnet i fokus**

Deres ref
200802106-/ELUS

Vår ref

Dato
30.08.2008

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Hørings svar til NOU 2008:09 – Med barnet i fokus – en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær.

Herværende advokater har årelang erfaring fra løsning av barnesaker i og utenfor rettsapparatet. Vår kollektive erfaring er at noe av det viktigste med en god barnelov er at den reduserer konfliktene mellom foreldrene. Vi mener den beste måten å oppnå dette på, er ved å omregulere de temaer foreldre ofte strides om etter samlivsbrudd hvor felles barn er involvert slik at grunnlaget for foreldrenes uenighet forsvinner.

Foreldre strides ofte om flytting med barn, og om samvær med barn. Ved flytting med barn vil ofte stridighetene vare over tid, og dreie seg om uenighet om medvirkning fra begge foreldre for å gjennomføre samværsreiser over store avstander, og fordeling av kostnader i forbindelse med dette. Flytting over lange avstander vil også føre til at barna og en av foreldrene mister hverdagskontakten og at det blir vanskelig for foreldrene å samarbeide om barnas fritidsaktiviteter.

Et annet stort stridstema mellom foreldre er samværets omfang, hvor samværsforelder ofte må gå til retten for å få mer tid sammen med barna enn det som følger av nåværende norm for "vanlig samvær".

En omregulering av spesielt disse to områdene, vil etter vårt syn og basert på våre erfaringer drastisk redusere stridighetene mellom foreldrene etter samlivsbrudd og dempe konfliktnivået over tid betraktelig. En endring av disse forhold vil åpenbart være til barnas beste.

Barnets beste:

Vi er enige i at barnets beste skal være det avgjørende ved alle avgjørelser om barn. Vår oppfatning er at det normalt er til barnets beste med størst mulig samlet foreldrekontakt. Barneloven må derfor både tilrettelegge for og oppmuntre til dette. Herunder ligger også det å tilrettelegge for effektive sanksjoner mot dem som urettmessig (dvs. uten begrunnelse i barnets beste) hindrer barns kontakt med den andre av foreldrene.

Advokat Erik Mørch
Advokat Vidar Borgersen
Advokat Marie Sølverud
Advokat Erik Widerøe

Advokat Håvard Bjørnstad
Advokat Morten Engesbak
Advokat Mariann Næss
Advokat Lill Hege F. Høimyr

Felles svar fra barnerettsadvokater til høring om

NOU 2008:9 Med barnet i fokus

Foreldreansvar:

Foreldreansvaret er den rett og plikt foreldre har til å bestemme for barnet i viktige personlige forhold, og til å yte omsorg for barnet.

Normalt vil et søksmål for å få del i felles foreldreansvar føre fram, og det står i forarbeidene til eksisterende barnelov at det skal sterke grunner til å nekte felles foreldreansvar.

Vi mener derfor at felles foreldreansvar for alle bør være lovens utgangspunkt. De tilfellene hvor det ikke er til barnets beste at far eller mor, eller ingen av dem, har del i foreldreansvaret, må reguleres av unntaksbestemmelser.

Mindretallet i barnelovutvalget påpeker at barneloven § 35 er den eneste gjenværende lovparagrafen som opprettholder morspresumpsjonen, nemlig at mor automatisk er den viktigste forelderen for barnet, hvilket gir et uheldig signal i forhold til viktigheten av et likeverdig foreldreskap. Vi støtter dette synet.

Siden det normalt er til barnets best at begge foreldre har del i foreldreansvaret, vil en regel om felles foreldreansvar for alle føre til færre rettstvister fordi spørsmålet om foreldreansvar kun vil settes på spissen i de få tilfellene hvor det er til barnets beste at en forelder har foreldreansvaret alene. Erfaringene som ble gjort etter at felles foreldreansvar ble innført for henholdsvis gifte og samboende, er at foreldreansvar nå langt sjeldnere er tema i barnesaker som verserte i rettsapparatet. I dag er det unntaksvis at foreldreansvar er et tema i retten når begge foreldrene har hatt foreldreansvaret i fellesskap.

Samtykke til helsehjelp:

Utvalget foreslår at en forelder med del i foreldreansvaret ikke lenger skal kunne forhindre at barnet får helsehjelp dersom helsepersonell vurderer dette som påkrevet. Vi støtter dette forslaget.

Innenlands flytting:

Barnelovutvalget legger til grunn at det i de fleste tilfeller vil være til barnets beste at det har regelmessig kontakt og en forutsigbar samværsordning med den av foreldrene som det ikke bor fast hos. Dersom en av foreldrenes flytting medfører at barnet i praksis mister viktig foreldrekontakt og omsorg, kan skadevirkningene bli betydelige. Ikke minst kan dette være tilfelle dersom flyttingen skjer i kjølvannet av et samlivsbrudd hvor barnet typisk er i en ekstra sårbar situasjon.

Vår erfaring er at den handlingen som i størst grad driver og eskalerer konflikter mellom foreldre, er flytting med barn, slik at samvær blir vanskeliggjort eller umuliggjort. Vi kjenner knapt noen tilfeller hvor flytting med barn over lengre avstander er motivert ut fra hensynet til barnets beste.

I saker hvor barna flyttes over lange avstander uten at foreldrene er enige om det, vil ofte konflikter rundt samværsituasjonen vedvare, så som konflikter om medvirkning av begge foreldre for at samvær skal finne sted, fordeling av kostnader osv. Dette er svært uheldig.

Vi støtter derfor barnelovutvalgets tilnærmet enstemmige flertall som mener at en forelders beslutning om å flytte innenlands med barnet bør ligge under foreldreansvaret. Ved felles foreldreansvar må da begge foreldre samtykke dersom flytting med barnet skal kunne skje hvis flyttingen i vesentlig grad vanskeliggjør samværet mellom barnet og den forelderen som

Advokat Erik Mørch
Advokat Vidar Borgersen
Advokat Marie Sølverud
Advokat Erik Widerøe

Advokat Håvard Bjørnstad
Advokat Morten Engesbak
Advokat Mariann Næss
Advokat Lill Hege F. Høimyr

Felles svar fra barnerettsadvokater til høring om

NOU 2008:9 Med barnet i fokus

ikke flytter. Dersom foreldrene ikke blir enige, må spørsmålet om flytting med barna kunne mekles eller prøves rettslig for å få en konkret vurdering av hva som er til barnets beste, og en objektiv vurdering av når det totalt sett er til barnas beste å flytte.

En slik løsning vil sikre at man ikke uten videre kan ta med seg barn dersom man velger å benytte seg av sin rett til fri flytting, noe som vil føre til at foreldre tenker seg bedre om før de evt. velger å flytte og rykke barnet opp fra felles nærmiljø.

Vi støtter innføringen av en regel om at den som har foreldreansvaret for barnet, varsler forelderen med samværsrett dersom flyttingen vil gripe inn i barnets rett til samvær med vedkommende forelder. En slik regel bør også gjelde for det tilfellet at det er forelderen med samværsrett som flytter til en annen del av landet.

Ved å legge bestemmelse om flytting med barn under foreldreansvaret som utvalget foreslår, vil en svært omfattende konfliktarena mellom foreldre fjernes.

Vi viser også til rettstilstanden i Sverige hvor det ikke er flere rettstvister selv om foreldrene må være enige om større spørsmål vedrørende barna. Også med tanke på harmonisering av nordisk rett er dette viktig å ta inn over seg.

Partsrettigheter i barnevernssaker:

I forhold til saker hvor barnevernet kobles inn, er det viktig at begge foreldre sikres partsrettigheter og vurderes som omsorgsalternativ, uavhengig av foreldreansvar. Når barnevernet er inne i bildet dreier det seg som oftest om barn som er spesielt sårbare. I dag er det dessverre en sterk tradisjon for at når barnevernet reiser sak om omsorgsovertalelse, vil barn plasseres i (midlertidig og kanskje flere etterfølgende) fosterhjem uten at den andre forelder utredes som omsorgsalternativ. Dette ivaretar ikke barns behov for stabilitet og nære familiebånd. Dagens praksis er ikke verken til barnets eller samfunnets beste.

Vi påpeker derfor at begge foreldre må sikres partsrettigheter i forhold til barnevernet, og det må følges opp at dette også skjer i praksis, for å kunne finne fram til løsninger som bedre ivaretar barnets beste i barnevernsakene.

Samvær:

Vi støtter en presisering i loven av at samvær kan fastsettes opp til 50 % av tiden.

Vi støtter at normen for "vanlig samvær" utvides slik flertallet i utvalget har foreslått – at "vanleg samværsrett" gir fem overnattinger per 14. dag. Sommerferien utvides fra to til tre uker. Antall ferier utvides til også å inkludere høst- og vinterferie.

En slik økt normering av "vanlig samvær" vil fjerne mange av dagens samværstvister. Etter vår overbevisning vil en slik lovendring føre til færre samværsaker i retten over tid.

Rammen for samvær under tilsyn bør også utvides, herunder rammen for det tilsyn hvor kostnadene dekkes av det offentlige. Vi mener at også den foreslåtte rammen på 32 timer for årlig samvær under tilsyn er for snever. Samvær under tilsyn er en svært viktig sikkerhetsventil for å sikre at samvær ikke urettmessig bringes til opphør.

Delt bosted:

Bestemmelsene om delt bosted skaper mye forvirring blant menigmann. Delt bosted er ikke knyttet til *tiden* barnet tilbringer hos hver forelder, men til bestemmelsesmyndigheten. Vi støtter en endring i § 36 slik at delt bosted ikke lenger framstår som en sekundær løsning.

Advokat Erik Mørch
Advokat Vidar Borgersen
Advokat Marie Sølverud
Advokat Erik Widerøe

Advokat Håvard Bjørnstad
Advokat Morten Engesbak
Advokat Mariann Næss
Advokat Lill Hege F. Høimyr

**Felles svar fra barnerettsadvokater til høring om
NOU 2008:9 Med barnet i fokus**

Vi mener at delt bosted med tilnærmet likedeling av tiden hos begge foreldre bør være lovens utgangspunkt – man fortsetter den felles foreldregjerning man hadde i samlivet. Dette vil normalt være til barnets beste.

Tiden barnet tilbringer hos hver av foreldrene ved delt bosted kan være 50/50, eller kanskje 30/70, alt avhengig av hva som blir avtalt eller pålagt etter foreldrenes eller rettens konkrete vurdering av hvilken ordning som er til det enkelte barnets beste. Vi mener at det bør tas inn i loven en sterk presumpsjon for at det som regel er til barnets beste med en omfattende kontakt med begge foreldre.

Vi mener også at der foreldrene er enige om delt bosted med en tidsdeling forskjellig fra 50/50, eller dersom foreldrene ønsker en annen løsning enn delt bosted, står de fritt til å avtale dette.

Loven bør utformes slik at foreldrene starter fra et likeverdig utgangspunkt når de skal finne fram til løsninger for barna og seg selv etter samlivsbrudd. Et slikt utgangspunkt vil etter vår vurdering være konfliktdepende i seg selv.

Domstolenes kompetanse – delt bosted:

Vi mener at domstolene må gis tilbake kompetanse til etter eget skjønn å vurdere hvilken løsning som er til barnets beste i den konkrete sak som er til prøving, herunder om delt bosted er den beste løsning for barnet.

Vi foreslår følgende ordlyd: *”Er foreldra usamde, må retten avgjere at barnet skal bu fast hos ein av dei eller begge. Dersom det ikkje ligg føre særlege hindringar, kan retten avgjøre at barnet skal bu fast hos begge”.*

Igjen viser vi til behovet for samordning av nordisk rett. Vi viser til finsk rett, hvor retten kan idømme delt bosted mot begge foreldres ønske.

Tvangsfullbyrdelse:

Dagens regler om tvangsfullbyrdelse er utilstrekkelige overfor foreldre som ikke innretter seg etter lov og dom og urettmessig hindrer samvær. Dette er også et brudd på Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens bestemmelser om retten til vern av familieliv, og at vi skal ha internrettslige regler som sikrer etterlevelse av konvensjonsrettigheter og rettsavgjørelser. Vi støtter utvalgets flertall som mener at fysisk avhenting bør være tilgjengelig som tvangsmiddel ved gjennomføring av avgjørelser om samvær etter barneloven § 65. Vi mener dette vil være et preventivt tiltak mot dem som absolutt ikke vil innordne seg lov og dom.

Tvangshenting bør være siste utvei, og loven må gi klare anvisninger på når og hvordan tvangshenting av barn skal gjennomføres. For eksempel anvisninger om at det ved tvangshenting av barn skal benyttes profesjonelle, på samme måte som når barnevernet tvangshenter barn i dag. Ved henting av barn til samvær vil det også være viktig at den andre forelder er i bakgrunnen og raskest mulig kan settes i kontakt med barnet for å redusere belastningen på barnet mest mulig.

Vi vil foreslå at tvangsbøter må benyttes før spørsmålet om tvangshenting vurderes. Dagens tvangsbøter er gjennomgående for små og har dessverre ikke den tilsiktede virkning overfor gjenstridige foreldre som urettmessig saboterer samvær. Vi foreslår at tvangsbøtene gjøres

Advokat Erik Mørch
Advokat Vidar Borgersen
Advokat Marie Sølverud
Advokat Erik Widerøe

Advokat Håvard Bjørnstad
Advokat Morten Engesbak
Advokat Mariann Næss
Advokat Lill Hege F. Høimyr

Felles svar fra barnerettsadvokater til høring om

NOU 2008:9 Med barnet i fokus

mer effektive ved at de gjøres større og inntektsavhengig etter samme mønster som ved promillekjøring, og at tvangsbøtene øker jo lengre tid samværet har vært sabotert. Vi er overbevist om at en slik skjerpning av tvangsbøtene vil virke preventivt og bidra til å dempe konfliktene mellom foreldre.

Vi vil samtidig presisere av dagens tilstand hvor tvangsbøter nærmest fungerer som en sovepute for å unnlate handling ved samværsabotasje, må bringes til opphør. Stadig samværsabotasje uten at myndighetene griper inn er sterkt konfliktopptrappende, noe som rammer barna. I en tilspisset konfliktsituasjon er det viktig at offentligheten kommer på banen med konkrete tiltak som demper konfliktene raskt og effektivt.

Vårt konkrete forslag er at etter for eksempel 5 tilfeller av sabotering skal retten ta opp til vurdering tvangshenting av barn etter anvisninger som foreslått ovenfor, evt. skal retten vurdere om barnets bosted skal være hos den andre av foreldrene pga den omsorgssvikt gjentatt samværsabotasje er. Terskelen for å miste omsorgen pga samværsabotasje må gjøres lavere enn den er i dag.

Saksomkostninger:

Vi støtter utvalget flertall i at hovedregel bør være at saksomkostnader i barnefordelingssaker deles slik at hver part dekker sine omkostninger, og at dette bør tas inn i barneloven.

Vi påpeker at det fremdeles bør være mulig, som en unntaksbestemmelse, å ilegge en part begge saksomkostninger hvor den ene part åpenbart har en god grunn til ikke å la saken komme til retten.

Økonomi:

Vår erfaring er at urimelig økonomisk fordeling mellom foreldre eskalerer konfliktene mellom dem, til skade for barna.

Vi støtter utvalget i at økonomiske forhold ikke bør være i veien for at det fastsettes en løsning som isolert sett er til barnets beste. Hver av foreldrene bør kunne vurderes separat, også dersom de praktiserer en ordning med delt bosted for sine barn. Det er ingen grunn til at barnet som lever med delt bosted ikke skal få samme tilgang til ekstra barnetrygd som barn med foreldre som praktiserer andre bostedsløsninger.

Vi vil be om at departementet følger opp spørsmålet om økonomi etter samlivsbrudd videre, langs de linjer som barnelovutvalget har skissert.

På vegne av:

Advokat Erik Mørch
Advokat Vidar Borgersen
Advokat Marie Sølverud
Advokat Håvard E Bjørnstad
Advokat Erik Widerøe
Advokat Lill Hege Furulund Høimyr
Advokat Morten Engesbak
Advokat Mariann Næss

Erik Mørch, advokat

Advokat Erik Mørch
Advokat Vidar Borgersen
Advokat Marie Sølverud
Advokat Erik Widerøe

Advokat Håvard Bjørnstad
Advokat Morten Engesbak
Advokat Mariann Næss
Advokat Lill Hege F. Høimyr